

מדבר על ליובם.

על תשובת יוסף

תורה ספר בראשית פרק לז - פרשת וישב

(ג) וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים: (ד) ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מפל אחיו וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלם: (ה) ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שנא אתו: (ו) ויאמר אליהם שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי: (ז) והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבא והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי: (ח) ויאמרו לו אחיו המלה תמלה עלינו אם משול תמשל בנו ויוספו עוד שנא אתו על חלמתי ועל דבריו: (ט) ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי: (י) ויספר אל אביו ואל אחיו ויגער בו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת הבוא נבוא אני ואמה ואחיה להשתחות לך ארצה:

תורה ספר בראשית פרק לט - פרשת וישב

(י) ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף ותאמר שכבה עמי: (יא) וימאן ויאמר אל אשת אדניו הן אדני לא ידע אתי מה בבית וכל אשר יש לו נתן בידי: (יב) איננו גדול בבית הנה ממני ולא חשף ממני מאומה כי אם אומד באשר את אשתי ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחסאתי לאלהים:

תורה ספר בראשית פרק מ - פרשת וישב

ויבא אליהם יוסף בבקר וירא אתם והנם זעפים: (א) וישאל את סריסי פרעה אשר אתו במשמר בית אדניו לאמר מדוע פניכם רעים היום: (ב) ויאמרו אליו חלום חלמנו ופתר אין אתו ויאמר אליהם יוסף הלא לאלהים פתרנים ספרו נא לי:

רש"ר הירש על בראשית פרק מ פסוק ז

דרך מבטו של אדם רגיל על העולם ועל חפצים, שונה מזו של אדם כיוסף. אדם רגיל רואה רק קבוצות כלליות, ואילו החכם רואה את הייחודיות ואת העצמיות של כל איש וחפץ. אדם רגיל מדבר עם "אנשי עסקים", "אנשים מלומדים", וכדומה; אך החכם מעמיד לנגד עיניו תמיד את האיש שאיתו הוא מדבר, ויודע את תכונותיו וקשריו המיוחדים ודווקא בגלל שיוסף שיוה לנגדו תמיד את האיש וכל קשריו, לכן שמע את כל דבריהם וראה את כל מעשיהם לרבות חלומותיהם בהקשר לאישיותם הפרטית; ומתוך כל אישיות ייחודית, יכל להבין ולהעריך את כל מה שראה ושמע:

תורה ספר בראשית פרק מה - פרשת ויגש

ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתנדע יוסף אל אחיו:

רש"י על בראשית פרק מה פסוק א

ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים - לא היה יכול לסבול שיהיו מצרים נצבים עליו ושומעין שאחיו מתביישין בהודעו להם:

מדרש תנחומא ויגש - פרק ה

כיון ששמע יהודה כך צעק ובכה בקול גדול ובמר נפש אמר כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי וגו' א"ל יוסף בא ונתווכח שנינו אמור מילך וסדור דינך מיד אמר יהודה לנפתלי לך וראה כמה שווקים יש במצרים קפץ וחזר אמר ליה שנים עשר אמר יהודה לאחיו אני אחריב מהן שלשה וטלו כל אחד אחד ולא נשאר בהם

איש אמרו לו אחיו יהודה מצרים אינה כשכם אם אתה מחריב מצרים תחריב את העולם כולו באותה שעה ולא יכול יוסף להתאפק אמר רבי שמואל בר נחמן לסכנה גדולה ירד יוסף שאם הרגוהו אחיו אין בריה בעולם מכירו ולמה אמר הוציאו כל איש מעלי אלא כך אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים

תורה ספר בראשית פרק מה - פרשת ויגש

(ג) ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבקהלו מפניו: (ד) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אתי מצרימה: (ה) ועתה אל תעצבו ואל יסר בעיניכם פי מכרתם אתי הנה פי למחנה שלחני אלהים לפניכם: (ו) פי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר: (ז) וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה: (ח) ועתה לא אתם שלחתי אתי הנה פי האלהים וישמני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים:

ספר ייטב לב - על פרשת ויגש

וזהו שנאמר ולא יכול יוסף להתאפק (לסבול) לכל הנצבים עליו, קאי על אחיו שהיו נצבים לריב עליו בענין הקיום וההתמדה כמה ימים (כמו שפירש המורה (ח"א) פרק ט"ו שורש נצב). ועת רצה להתפייס עמהם ביקש לבל יזכר ובל יפקד זה מאומה בלבו, על כן ויקרא (אל השמים מעל) הוציאו כל איש מעלי, הכוונה להוציא מלבו כל מה שאמר לו האיש הידוע. עוד נתכוון, כי היה מסופק אם היה איש או מלאך, על כן אמר כל איש, כלומר יהיה מי שיהיה, איש או מלאך. ועל זה אמר שנעשה קריאתו ובקשתו ולא עמד "איש" אתו בלבבו בהתודע יוסף אל אחיו, כי היה לבבו שלם ונאמן עמהם:

תורה ספר בראשית פרק נ - פרשת ויחי

(יח) ויגלו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו הנהנו לך לעבדים: (יט) ויאמר אלהם יוסף אל תיראו פי המסת אלהים אני: (כ) ואתם תשבתם עלי רעה אלהים תשקה לטובה למען עשה פיום הנה להחיות עם רב: (כא) ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וינדבר על לפם:

רש"י על בראשית פרק נ פסוק כא

וידבר על לבם - דברים המתקבלים על הלב עד שלא ירדתם לכאן היו מרננים עלי שאני עבד ועל ידיכם נודע שאני בן חורין ואני הורג אתכם מה הבריות אומרות כת של בחורים ראה ונשתבח בהן ואמר אחי הם ולבסוף הרג אותם יש לך אח שהורג את אחיו ד"א עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד וכו':

רש"י הירש

וינחם ל"נחם" שתי משמעויות: חרטה ותנחומים. הצד השווה שבהם, שהם מורים על שינוי הדעת. עד כה, הייתי סבור שהצדק איתי, ואולי אפילו התגאיתי במעשיי. פתאום הגעתי להכרה שעשיתי עוול שעליו יש לי להתבייש. זוהי חרטה. בדומה לכך, נחמה אמיתית היא רק זו הגורמת לאבל להכיר ש"גם זו לטובה", גם דבר זה מביא לטובה הסופית. שלא כ"נחמת הבבליים" האומרים: "מאי אפשר למיעבד? צריך להכנע לגזירת הגורל!" (בבא קמא לח.). נחמה אמיתית מעוררת אמונה: אם היה ביכולתנו לסקור ולהעריך את כל התנאים הקיימים כפי שעושה ה', לא היינו משנים את מה שכבר קרה, אף אם היה הדבר בידינו:

כך מנסה גם יוסף לשנות את מבט אחיו על העבר: "האלקים עשה אתכם לכלי שרת להצלחתי ולהצלחת כה הרבה אנשים אחרים...":